

ראש בראש

אסף גולן

תחת הסגר

ההלכה היהודית קובעת כי אסור להסגיר יהודי אל הגויים, גם אם ביצע פשע ❖ מצד שני, מחוייבת מדינת ישראל בהסכמי הסגרה עם אומות העולם ❖ מה עושים במקרה של עבריינות חובקת עולם, כמו לדוגמה מקרה זאב רוזנשטיין? ❖ באלו מצבים מותר להסגיר יהודי לגויים?

צילום: ח'יטוט

חלק מתיקון העולם

עו"ד אריאל מלאכי

יהדותו של המבוקש איננה ולא צריכה להיות בעלת משקל מכריע בהסגרתו. מעשיו של המבוקש, ההליך המשפטי שיינקט נגדו והעונש הצפוי להיגזר עליו הם הם בעלי המשקל המכריע בהסגרתו

המבוקש לביצוע עונשו בישראל. בכך, קהתה עוקצה של הטענה, שהרי דין מוסר מכונן בעיקרו למוסר יהודים לענישה בידי נכרים, וכאן הענישה בידי ישראל. זאת ועוד, עיקר האיסור היה מחשש לאי צדק במשפט הגויים, חשש שפוסקי ההלכה צמצמו בחשיבותו בדורות אחרונים, וממילא מדובר בנושא הנבחן במהלך כריתת הסכם הסגרה. טענה נוספת עוסקת בחובה לדון בדיני ישראל, אלא שבכל זאת היו מחכמינו במשך הדורות אשר בכל זאת לא נמנעו מהסגרת עבריינים לצרכי תקנת הציבור ותיקון העולם, שהם שיקולים הלכתיים לגיטימיים.

אם כן, לא זו בלבד שרשאים אנו לערוך הסכמי הסגרה מאוזנים, אלא חובה עלינו לעשות כן כדי להגן על הראוי להגנה: יהיה זה המבוקש שלא יוסגר - אם הוא העשוק הראוי להגנה מפני עושוק, או הציבור - הראוי להגנה מפני אותו מבוקש עושוק, אשר יוסגר. מחובתנו ליתן מקלט לנרדפים, ומחור בתנו למנוע הקמת "גן עדן" לפושעים נמלטים, יהיו אלה יהודים או גויים.

עו"ד אריאל מלאכי הוא שותף במשרד עורכי הדין ארן-מלאכי בי"ר ושלום, עוסק בחקר הלכה ומשפט

עלינו להסגירו; "כי הרחמנות על הרשעים המשחיתים - אכזריות על כל הבריות" (הרמב"ם שם).

אם כן, יהדותו של המבוקש איננה ולא צריכה להיות בעלת משקל מכריע בהסגרתו. מעשיו של המבוקש, ההליך המשפטי שיינקט נגדו והעונש הצפוי להיגזר עליו הם הם בעלי המשקל המכריע בהסגרתו. ואם כן, הסכם הסגרה מאוזן המבחיין בין עשוק לעושק - אין בו אלא משום תיקון העולם, וחובה עלינו לשאוף להגיע אליו.

במדינת ישראל מוסדר נושא ההסגרה בחוק ההסגרה תשי"ד - 1954. גם החוק בא לאזן בין האינטרסים החשובים שהזכרנו, וגם החוק קובע סייגים דומים להסגרה. החוק אף מוסיף סייגים נוספים: כך למשל, אילו קיים יסוד לחשוד כי בקשת ההסגרה באה בשל גזעו או דתו של המבוקש - אזי המבוקש לא יוסגר. כך למשל, מבוקש הצפוי לעונש מוות לא יוסגר, בשל חומרת העונש הזה. בכך יש משום ביטוי לשביל זהב לגביו מציין הרמב"ם שם: "אלה הן המידות המאוזנות בלי ספק, אשר הן מכלל חוקים ומשפטים צדיקים". אמנם, יש הטוענים כי המסגיר יהודי לגוי הריהו "מוסר". אחת התשובות לכך הינה העובדה כי ממילא המחוקק קבע בחוק כתנאי להסגרה, את זכות

ניתן להבחין בין שני פנים לסוגיית ההסגרה: מחד, "לא תסגיר עבד אל אדוניו" כביטוי של צדק ורחמים, ומאידך, "מעם מזבחי תקחנו למות", כביטוי של החובה למצות הדין ברשעי עולם.

הרמב"ם במורה נבוכים (ח"ג פל"ט) מעמיד את פתרון המתח הזה על עיקר יסודי אחד: החסות ניתנת לעשוק - אפילו הוא גוי, ולא לעושק - אפילו הוא יהודי. העשוק, הבורח מחשש לאי צדק, יקבל מקלט ואפילו יהיה זה עבד. העושק הבורח מאימת הדין יוסגר, ואפילו יאחז בקרנות המזבח.

שני הפנים האלה - חובת המקלט וחובת ההסגרה - מבטאים יחד את יחסנו להסכמי הסגרה. ידע כל עושק כי לא ימצא מקום מקלט אם יבצע עבירה במזרח ויימלט לסוף מערב, וידע כל עשוק כי אם יצליח להימלט ימצא מקום מקלט מפני עושוקו.

כיצד אם כן נדע אם המבוקש הוא עשוק או עושק? אם אין ראיות מספיקות כנגד המבוקש, אילו המבוקש צפוי להליך משפטי לא נאות ולא תקין, אילו המבוקש צפוי לעונש לא מידתי - אזי המבוקש הוא העשוק, ואין להסגירו. אם יש ראיות מספיקות כנגד המבוקש, אילו ההליך שייני קט נגדו נאות והעונש הצפוי לו מידתי, אזי המבוקש הוא העושק - וחובה

